

Bokrecension

Framväxten av den pedagogiska utbildningen för universitetets lärare. Berättelser ur ett lundaperspektiv
Eva Åkesson & Eva Falk Nilsson, Lund, Media-Tryck Lund, 2010, ISBN 978-91-977974-4-3

För 40 år sedan var pedagogisk utbildning för lärare inom högre utbildning något främmande och sällsynt, och något som bland lärare betraktades med stor misstro; idag är sådan utbildning en självklarhet, och tilltron till dess värde är stor; pedagogisk utbildning för akademiska lärare har under de senast 40 åren vuxit i både kvantitet och legitimitet. Att ha genomgått pedagogisk utbildning är idag ett behörighetskrav för flertalet akademiska lärartjänster.

Eva Åkesson och Eva Falk Nilsson, som arbetat med pedagogiskt utvecklingsarbete inom Lunds universitet mellan 1970 och 2003, har sammanställt sina erfarenheter av hur den pedagogiska utbildningen för universitetets lärare utvecklats under denna period. Utvecklingen beskrivs från ett inifrån-perspektiv, i form av berättelser med starkt personlig prägel. Författarna ger en ingående bild av förhållandena vid Lunds universitet, strukturerade deceniumvis, med många illustrerande exempel från lokala och centrala policy- och styrdokument. Det uttalade syftet är att dels ge historisk bakgrund till dagens situation och inspiration till fortsatt utveckling, dels fungera som basmaterial för eventuell framtida forskning.

Även om framställningen gäller förhållandena i Lund finns mycket som är gemensamt med utvecklingen på andra håll. Det gäller t ex både de nationella riktlinjer och utredningar som styr och underlättat utvecklingen och de yttre förhållanden i form av attityder och förhållningssätt som de som arbetat med pedagogisk utveckling vid landets lärosäten haft att förhålla sig till. Exemplet Lund kan därför i stor utsträckning tjäna som bakgrundsbeskrivning även på annat håll, och det är av stort värde att erfarenheterna finns nedskrivna.

Vem har intresse av att läsa rapporten? Den är ganska omfattande och detaljrik. Författarna påpekar att detta kan vara ett hinder för hårt ansträngda akademiska lärare och ger därför en kort sammanfattning av huvudpunkterna. Även om detta är lovvärt är värdet tveksamt: det som vaskas fram som huvudpunkter – t ex den kvantitativa ökningen och utvecklingen från misstro till tilltro, liksom centrala utredningar och deras betydelse – är i stor utsträckning redan känt allmångods och tillför därför inte så mycket nytt. Rapportens värde ligger istället i detaljerna. Det är just den personliga berättelsen om när, varför, vad, och hur man gjorde som ger en levande bild av hur den pedagogiska utbildningen för universitetets lärare har utvecklats i Lund. Den som verkligen vill förstå detta rekommenderas därför att läsa rapporten i dess helhet. Ett särskilt intresse har detta naturligtvis för dem som arbetar med pedagogisk utveckling. Kapitlet ”Några principiella och praktiska val” presenterar många kloka tankar för den som står i begrepp att starta utbildning.

Författarna anger inledningsvis att detta inte är en vetenskaplig studie; det är författarnas personliga berättelser om utvecklingen så som de minns den. Detta är både en styrka och en svaghet. Den starkt personligt färgade framställningen ger autenticitet och målar en levande bild av utvecklingen. Den ger information som förmodligen inte kommit med i en mer vetenskapligt inriktad studie men som är en viktig del för förståelsen av förloppet. Samtidigt inställer sig frågorna ”Skulle andra ha beskrivit detta på samma sätt? Eller gjort samma urval?”. En skrift

skall naturligtvis bedömas på sina egna villkor, och eftersom författarna klart deklarerat att detta inte är en vetenskaplig studie skall den inte bedömas utifrån vetenskapliga kriterier. Valet av perspektiv – personliga berättelser – är dock viktigt att ha med om man vill använda detta som källmaterial vid historisk forskning. Valet att berätta i vi-form (vi gjorde det och det ...) är också ibland problematiskt eftersom ”vi” används i olika bemärkelser – vanligtvis författarna, men också alla som arbetar med pedagogisk utveckling i Lund, alla pedagogiska konsulter i Sverige – och det är inte alltid helt klart vad som avses. Särskilt problematiskt blir detta i kapitlet om nationell samverkan. Författarna börjar detta kapitel med att konstatera att en heltäckande beskrivning av nationella förhållanden skulle krävt en djupdykning i arkivmaterial som inte varit möjligt inom ramen för den aktuella studien. En rimlig konsekvens av detta hade varit att helt lämna detta område utanför. På den nationella arenan finns många aktörer och olika perspektiv som skulle behöva sammanvägas för att ge en rättvisande helhetsbild.

En kvantitativ ökning och organisatoriska förändringar är viktiga inslag i utvecklingen av den pedagogiska utbildningen. Så har det varit i Lund, och det känner vi igen från annat håll. Men också innehållet har förändrats. Författarna beskriver denna förändring av innehållet genom att presentera titlarna på de böcker som under olika perioder ingått som referens- och fördjupningslitteratur, sorterade efter om tyngdpunkten legat på forskning och teori, på arbetssätt eller på debatt. Detta är ett intressant grepp som väcker många tankar. Men VARFÖR finns ingen uppgift om författare, förlag och dylikt? [Kommentar från redaktionen: Referenserna har fallit ur vid tryckningen och finns nu som en extra bilaga. Rapporten och/eller bilagan kan beställas av gun.wellbo@ced.lu.se] Om man – som anges – vill undvika att dessa titlar skall dränka övriga referenser om de tas upp i referenslistan, kunde de placerats i en särskild lista. Uppgifter om författarnamn och ursprungsland kan t ex säga mycket om varifrån influenserna under olika perioder kommer – och göra det lättare att få fram en viss bok om man vill det. Kanske kan rapporten kompletteras med en separat referenslista? Detta vore värdefullt, både för den som läser rapporten idag och den som vill använda den för framtida studier av den pedagogiska utbildningens utveckling.

Sammanfattningsvis är det med stor tillfredsställelse man noterar tillkomsten av denna rapport. Att dokumentera pedagogiskt arbete inom universitetsvärlden är en synnerligen angelägen uppgift, som inte alltid får det utrymme den förtjänar. Lund är att gratulera till att ha fått sin verksamhet så väl dokumenterad!

Birgitta Giertz, pedagogisk utvecklare emerita
Avdelningen för universitetspedagogisk utveckling, Uppsala universitet
e-post: birgitta.giertz@uadm.uu.se